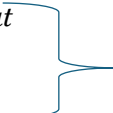

Tempus og modus i det latinske infektivsystem

Udviklingerne fra urindoeuropæisk til latin fremgår i store træk af nedenstående skema.

På de følgende sider gennemgås hver bøjning i nogle mindre pæne skemaer.

Urie. indikativ	Latinsk indikativ	
	<i>sum, es, est</i>	
	<i>amō, amās, amat</i>	
	<i>moneō, monēs, monet</i>	
	<i>legō, legis, legīt</i>	
	<i>saliō, salīs, salit</i>	
Urie. imperfektum	Latinsk imperfektum	
	<i>eram, erās, erat</i>	 Nydannelser
	<i>amābam, amābās, amābat</i>	
	<i>monēbam, monēbās, monēbat</i>	
	<i>legēbam, legēbās, legēbat</i>	
	<i>saliēbam, saliēbās, saliēbat</i>	
Urie. optativ	Latinsk konjunktiv	
	<i>siēm, siēs, siet</i>	
	<i>amem, amēs, amet</i>	 Nydannelser
	<i>moneam, moneās, moneat</i>	
	<i>legam, legās, legat</i>	
	<i>saliām, saliās, saliat</i>	
Urie. konjunktiv	Latinsk futurum	
	<i>erō, eris, erit</i>	 Nydannelser
	<i>amābō, amābis, amābit</i>	
	<i>monēbō, monēbis, monēbit</i>	
	<i>(legam), legēs, leget</i>	
	<i>(saliām), saliēs, saliet</i>	

Esse

Skiller sig ud ved, at alle andre former end imperfektum er nedarvede.

- De primære og sekundære endelser falder sammen uden for 1. person
- Hernæst kan imperfektum indikativ ikke skelnes fra præsens indikativ (der er jo ikke noget augment)
- Markøren *-ā-* (evt. reanalyse af *-bā-* → *-b-ā-* som ses i andre bøjninger) indføres i imperfektum
- Den urie. konjunktiv er blevet til futurum
- Den urie. optativ, der går tabt i de regelmæssige verber, er blevet til konjunktiv.

Urie	Latin			
Indikativ	<u>*esmi</u> → <u>*e(s)-si</u>	<i>esom?</i> <i>es</i>	<i>sum</i> <i>es</i>	Indikativ
Imperfektum	<u>*es-m</u> <u>*es-s</u>	<i>esom?</i> → <i>es</i>	<i>er-ām</i> <i>eram</i> <i>er-ās</i> <i>erās</i>	Imperfektum
Konjunktiv	*es-ō *es-esi	<i>esō</i> <i>eses</i>	<i>erō</i> <i>eres</i> <i>erīs</i>	Futurum
Optativ	<i>s-iē-m</i> <i>s-iē-s</i>	<i>siēm</i> <i>siēs</i>	<i>sim</i> <i>sīs</i>	Konjunktiv

- = Former, der falder sammen og giver årsag til analogi
- = Imperfektivt *ā* af ukendt oprindelse
- = Konjunktivisk *ā* af ukendt oprindelse (ses i 2., 3., 4. bøjning)
- = Atematiske konjunktivsendelser
- = Optativsendelser

1. bøjning

- De primære og sekundære endelser falder sammen uden for 1. person
- Hernæst kan imperfektum indikativ ikke skelnes fra præsens indikativ
- Markøren *-bā-* (gl. rodaorist til **b^huah₂-?*) indføres i imperfektum
- Den tematiske konjunktiv (**-ah₂-je-e-/*-ah₂-jo-o-*) bliver til den latinske konjunktiv (andre mener det er optativens **-je_h1-*, men tematisk optativ endte jo på **-o-ih₁-*)
- 1sg. præsens konjunktiv falder dog sammen med præsens indikativ. Måske den nye endelse er hentet ind fra 1sg. *siēm*, som ser ud som om den er dannet med den sekundære endelse. Det kan dog også være analogisk udjævning.
- Markøren **-be/o-* bruges til at danne en ny futurum (samme oprindelige atematiske konjunktivsendelser som i *er-ō*, *er-is*)
- Optativen (**-ah₂-jo-ih₁-*) er gået tabt

Indikativ	<u><i>amājō</i></u>	<i>amājō</i>		<i>amaō amō</i>	Indikativ
	<u><i>amājēsi</i></u>	<i>amājēs</i>		<i>amaes amās</i>	
Imperfektum	<i>amājōm</i>	<i>amājōm</i>	→	<i>amābām</i>	Imperfektum
	<u><i>amājēs</i></u>	<i>amājēs</i>	→	<i>amābās</i>	
Konjunktiv	<u><i>amājō</i></u>	<i>amājō</i>	→	<i>amaēm</i>	Konjunktiv
	<i>amājēsi</i>	<i>amājēs</i>		<i>amaēs</i>	
			→	<i>amābō</i>	Futurum
			→	<i>amābes</i>	
Optativ	<i>amājōihm</i>				
	<i>amājōihis</i>				

2. bøjning

Alle andre former end præsens indikativ er nydannelser:

- Præsens indikativ, imperfektum indikativ og præsens konjunktiv falder sammen
- Markøren *-ā-* (af ukendt oprindelse) indføres i konjunktiven
- Markøren *-bā-* indføres i imperfektum indikativ
- Markøren **-be/o-* bruges til at danne en ny futurum
- Optativen (i en kausativ ville den have forment **-eio-ih₁-*) går tabt

Indikativ	<i>moneǵō</i>	<i>moneǵō</i>		<i>moneō</i>	<i>moneō</i>	Indikativ
	<i>moneǵesi</i>	<u><i>monēs</i></u>		<i>monēs</i>	<i>monēs</i>	
Imperfektum	<i>moneǵiom</i>	<i>moneǵiom</i>	→	<i>monēbām</i>	<i>monēbam</i>	Imperfektum
	<i>moneǵes</i>	<u><i>monēs</i></u>	→	<i>monēbās</i>	<i>monēbās</i>	
Konjunktiv	<i>moneǵō</i>	<i>moneǵō</i>	→	<i>moneām</i>	<i>moneam</i>	Konjunktiv
	<i>moneǵēs</i>	<u><i>monēs</i></u>	→	<i>moneās</i>	<i>moneās</i>	
			→	<i>monēbō</i>	<i>monēbō</i>	Futurum
			→	<i>monēbis</i>	<i>monēbis</i>	
Optativ	<i>monēǵioih₁</i>					
	<i>monēǵioih_s</i>					

3. bøjning

Imperfektum indikativ og futurum er nedarvede.

- Præsens og imperfektum indikativ falder sammen uden for 1. singularis
- Markøren *-bā-* indføres i imperfektum indikativ; den bevirker forlængelse af stammevokalen: *-ēbā-*
- 1sg. præsens konjunktiv/futurum falder sammen med indikativ
- Konjunktiv bliver til futurum
- 1sg. præsens konjunktiv/futurum falder sammen med indikativ
- Markøren *-ā-* indføres i 1sg. konjunktiv/futurum
- Markøren **-be/o-* bruges til at danne en ny futurum
- Optativen (**-o-ih₁-*) går tabt

Indikativ	<u>legō</u> <u>leges</u>	legō leges		legō legis		Indikativ
Imperfektum	legom <u>leges</u>	legom leges	→	legēbām legēbās	legēbam legēbās	Imperfektum
Konjunktiv	<u>legō</u> legēs	legō legēs	→	legām legēs	legam	Futurum
X	→ →	legām legās		legam legās		Konjunktiv
Optativ	lego-ihm lego-ih_s			-- --		

4. bøjning

Imperfektum indikativ og futurum er nedarvede.

- Præsens og imperfektum indikativ falder sammen
- Markøren *-bā-* indføres i imperfektum indikativ; den bevirker forlængelse af stammevokalen: *-iēbā-*
- Konjunktiv bliver til futurum
- 1sg. præsens konjunktiv/futurum falder sammen med indikativ
- Markøren *-ā-* (af ukendt oprindelse) indføres i 1sg. konjunktiv/futurum
- Markøren **-be/o-* bruges til at danne en ny futurum
- Optativen (**-ī-īo-ih₁-*) går tabt

Indikativ	<i>audiō</i>	<u><i>audiō</i></u>		<i>audiō</i>		Indikativ
	<i>audiesi</i>	<u><i>audies</i></u>		<i>audīs</i>		
Imperfektum	<i>audiom</i>	<i>audiom</i>	→	<i>audiēbām</i>	<i>audiēbam</i>	Imperfektum
	<i>audies</i>	<u><i>audies</i></u>	→	<i>audiēbās</i>	<i>audiēbās</i>	
Konjunktiv	<i>audiō</i>	<u><i>audiō</i></u>	→	<i>audiām</i>	<i>audiam</i>	Futurum
	<i>audiēsi</i>	<i>audiēs</i>		<i>audiēs</i>		
			→	<i>audiām</i>	<i>audiam</i>	Konjunktiv
			→	<i>audiās</i>	<i>audiās</i>	